

Mluvnice (od 1. do 30. 6.)

1. Zvuková stránka slova

2. Zvuková stránka věty

- 2 Půjdete odpoledne do kina? – věta tázací, otázka zjišťovací; Jsou všichni připraveni? – věta tázací, otázka zjišťovací; Udělej si na stole pořádek! věta žádací – rozkazovací; Chceš si zahrát fotbal? – věta tázací, otázka zjišťovací; Přinesla jsem vám koláče. – věta oznamovací; Napsal Tomáš domácí úkol? – věta tázací, otázka zjišťovací; O čem byl ten nový film? – věta tázací, otázka doplňovací; Narýsujte dva rovnoramenné trojúhelníky. – věta žádací – rozkazovací; Kéž bych vyhrál celý závod! – věta žádací – přací; Uvařila bys nám svíčkovou? – věta tázací, otázka zjišťovací; Ach, to je krásný obraz! – věta zvolací; Kde je tvůj bratr? – věta tázací, otázka doplňovací; Zastav se cestou ze školy u babičky. – věta žádací – rozkazovací; Měli v cirkuse také slona? – věta tázací, otázka zjišťovací; Vyhráli jste putovní pohár. – věta oznamovací; Jak se to mohlo stát? – věta tázací, otázka doplňovací; Poslali jsme rodičům pohled z výletu. – věta oznamovací; Proč jsi nepřišel na hodinu včas? – věta tázací, otázka doplňovací; Vybral sis z nabídky nových knih? – věta tázací, otázka zjišťovací; Používáme moderní jazykové příručky. – věta oznamovací; Snědli jste i polévku? – věta tázací, otázka zjišťovací; Komu patří toto štěně? – věta tázací, otázka doplňovací

- 8 a) Cesta (1) k (7) nám (3)
Je (5) to (3) tak (6) snadné (2) najít (5) cestu (1) k (7) nám (3) ...
Okolo (7) potoka (1),
po (7) kterém (3) pírko (1) plave (5),
přes (7) zídku (1) přelézt (5),
nadejít (5) si (3) humny (1),
na (7) mostku (1) postát (5),
nad (7) hučícím (2) splavem (1)
slovíčka (1) hledat (5) vhodná (2) pro (7) pěnu (1),
zase (6) je (3) zahodit (5)
a (8) jít (5),
jít (5)
na (7) cestu (1) uříznout (5) si (3) hůl (1),
spočítat (5) hvězdy (1),
v (7) lese (1) zabloudit (5),
tmu (1) jako (8) plnou (2) fůru (1) sena (1)
před (7) sebou (3) tlačit (5)
a (8) místo (7) náprav (1)
uslyšet (5) ze (7) sna (1) sténat (5) ptáky (1).
Je (5) to (3) tak (6) snadné (2) najít (5) cestu (1) k (7) nám (3).

Nejčastěji se opakují: podstatná jména – 21×, slovesa – 17×, předložky – 14×, zájmena – 10×, přídavná jména – 5×, příslovce – 3×, spojky – 3×

b) okolo potoka – 2. p., přes zídku – 4. p., na mostku – 6. p., nad splavem – 7. p., pro pěnu – 4. p., na cestu – 4. p., v lese – 6. p., ze sna – 2. p.

c) nad splavem – 7. p., č. j., r. m. než., vz. hrad
plave – os. 3., č. j., zp. ozn., čas přít.

d) plave

e) Pt – cestu, slovíčka, pro pěnu, je, hůl, místo náprav, sténat, tmu jako fůru

Pu – tak, okolo potoka, přes zídku, humny, na mostku, nad splavem, zase, v lese, před sebou, ze sna, tak

Pk – k nám, hučícím, vhodná, plnou, sena, k nám

f) tlačit – tlačěnka, tlačeniče, zatlačit, výtlak

g) První a poslední verš je stejný pro zdůraznění jejich významu. Cesta k nám je cesta domů – do naší přírody, do naší vlasti a pro každého člověka je snadné vracet se na místa, která má rád.

3. Rozvrstvení národního jazyka

- 1 a) nedvědí – medvědí
kudlata – mláďata
huž – už
buli – byl
– nářečí jihozápadočeské, Chodsko
- b) vodvody – odvody
šechny – všechny
– nářečí středočeské
- c) haluze – větve
střešňama – třešněmi
tychto – těchto
dědiny – vesnice
– nářečí východomoravské, Slovácko

Texty převedeme do spisovného jazyka:

- a) Jednou vybral náš děda medvědí doupě a nesl ta medvědí mláďata domů. Už byl u potoka, když uslyšel, jak za ním něco řve. Byla to mědvdědice! Běžela za ním, cenila zuby, řvala kvůli mláďatům.
- b) Za starých časů nebyly odvody. To mladé chlapce chytali. Mladá děvčata tam půjdou všechna. Oni tam vždy chodí rádi.
- c) Byl dobrý rok, sluníčka i deště dostatek a větve se pod třešněmi jen ohýbaly. Nejnebezpečnější ptáci kroužili kolem těchto darů přírody – ptáci, ale bez peří – kluci z vesnice.
- d) nendete – nejdete
byt – být
živé – živ (živý)
– nářečí středomoravské
- e) ušecky – všichni
perní – první
ďál – dělal
– nářečí východočeské, Podkrkonoší

Ve spisovné češtině:

- d) Zadíval se na ni smutně a řekl: „Tak, proč nejdete? Běžte, běžte a odneste moje štěstí, zničte mě, zkažte mě, nechci být živ bez vás ani do zítřka.“
- e) Při každých lyžařských závodech se snaží všichni, aby byli když ne první, tedy aspoň mezi těmi nejlepšími. Výjimku z toho dělal jistebnický učitel Antonín Sukař. Přihlásil se ke každým závodům ne pro vítězství, ale pro potěšení z rychlé jízdy.

- 3 Od tebe si já nic nevezmu. Zítra pojedeme za strýčkem. V hračkářství měli veliký červený balón. Ani jeden kluk neběhá tak rychle jako já. Opravdu k nám nepůjdete? Kdy jsi chtěl přijít? Nepomohl bys mi s těmi věcmi? Přiveď jsem ti nového kamaráda. Musíme se s vámi domluvit, co bychom měli vzít s sebou. Dobrý den. O něm nikdo neví.

4. Jazykověda

- 1 *Stručná mluvnice česká, Pravidla českého pravopisu, Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*

- 4 tvar slova – tvarosloví
věta – skladba
slovní význam – nauka o slovní zásobě, o významech slov a o tvoření slov
psaní bje/bě – pravopisná stránka jazyka
přísudek – skladba
mluvnický význam – tvarosloví
spodoba znělosti – zvuková stránka jazyka
slovesný čas – tvarosloví
slovník – nauka o slovní zásobě
vyjmenovaná slova – pravopisná stránka jazyka
odvozené slovo – slovtvorba